

Powiadatka filozoficzna w dwudziestoleciu międzywojennym

Rozprawa podejmuje próbę hermeneutyki gatunku, traktując odczytania powiadatek filozoficznych Voltaire'a i Denisa Diderota jako projekt, jako „rzutowanie się poza siebie”. Za propozycją Paula Ricoeura poszukuje określeń „sobości” gatunku w okrężnej analizie, a zatem wpierv – w relacjach i interpretacjach utworów Aleksandra Wata, Jerzego Szaniawskiego, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego i Witolda Gombrowicza, czytanych właśnie jako powiadatki filozoficzne. Tych z kolei nie można rozpatrywać bez mediacji istniejących już analiz, a także wydarzeń rzeczywistych i tekstów literackich, z którymi korespondują omawiane dzieła. Na zasadzie koła hermeneutycznego wybrane utwory czytane są z „liberalnym” przedrozumieniem (charakterystycznym dla doświadczenia granicznego, jakim był wiek XVIII), to zaś poddawane zostaje kolejnym weryfikacjom. Stąd też pewne motywy czy analizy poszczególnych kategorii powtarzają się, jednak zawsze odsłaniając różnorodne motywacje funkcjonowania i znaczenia w danym utworze. Praca ukazuje w ten sposób, jak cechy dystynktywne francuskiej osiemnastowiecznej powiadatki filozoficznej aktualizują się w polskich utworach okresu międzywojennego. Gatunek ten jawi się jako gest poszukiwania i manifestowania twórczego „ja”, stąd praca skupia się wokół problemu podmiotowości.

Słowa klucze: powiadatka filozoficzna, hermeneutyka, gatunek, dwudziestolecie międzywojenne, proza awangardowa